

Rätt från början – Murat & Putsat 2012

Rätt från Början – Murat och Putsat är en handbok för såväl projektör, murare som andra inom byggplatsens organisation. Handboken utgavs första gången 2008 och utgör idag en uppskattad och etablerad vägledning. Boken ger även branschens andra aktörer en god översikt av gällande branschstandard, samtidigt som byggplatsens nomenklatur klargörs.

I handboken återfinns råd och anvisningar hur man utför och säkerställer ett riktigt murat och putsat byggande. I handboken redovisas på ett enkelt och överskådligt sätt gällande råd och anvisningar för såväl produkter, utförande som byggplatsorganisatoriska frågor.

Bakgrund och syfte

Efter att handboken Rätt Murat och Putsat reviderats och kompletterats förelåg även ett behov att uppdatera pockethandboken. Den genomförda översynen har utförts utifrån nu gällande Eurokod samt de nya rön som under det senaste året har framkommit kring olika putsystem och då framför allt kopplat till fuktproblematik och enskiktstättning.

I handboken redovisas på ett enkelt och överskådligt sätt de viktigaste aspekterna för ett korrekt utförande. Handboken är framtagen för hela arbetsplatsens organisation, men kanske främst med tanke på att ge murare, putsare, platschefer och kontrollanter en gemensam handbok. Handboken avser även att underlätta produkt- och utförandedialogen mellan beställare, leverantör och arbetsplats.

Handboken utgör genom sitt heltäckande innehåll ett viktigt dokument i utbildningen Murning klass I och certifiering enligt CFE – Certifierad Fasad Entreprenör. Den tidigare utgåvan har distribuerats i 3500 exemplar.

Genomförande

Med stöd från SBUF och SPEF:s styrelse har arbetet utförts av en arbetsgrupp där såväl medlemsföretag som leverantörer ingått. Arbetsgruppen har varit tillsatt utifrån målet att boken ska vara ett hjälpmedel på arbetsplatsen. Arbetet påbörjades 2011. Vägledande för arbetet har varit att i pocketformat presentera teknik och utförande som påverkar slutkvaliteten. Handboken trycks och förläggs av Svensk Byggtjänst. Boken kom ut under våren 2012.

Innehåll

Bokens inledande del innehåller regler, föreskrifter, toleranskrav och mätregler. Därefter följer en del om puts och murverksprodukter. Viktiga delar som behandlas här är mottagningskontroll, gällande standard, detaljlösningar och förbrukningstabeller. I delen kring murning redovisas de generella kraven som gäller arbetsutförande såväl sommartid som vintertid samt ett flertal muredetaljer. Delen kring putsning reder ut begrepp och utförande för vanliga putsbehandlingar och har utvecklats med avseende på puts på isolering. Delen har därför utvecklats med avseende på beskrivning av olika plåtdetaljer.

I delen om målning redovisas de vanligaste behandlingstyperna, hur man bestämmer dessa samt hur ett korrekt utförande bör se ut. Bokens avslutande del innehåller krav och råd kring väderskydd, pumpning, kontroll, reparation samt mur- och putstvätt.

Resultat och slutsatser

Handboken kommer som idag att ingå i utbildningsmaterialet "Murning och Putsning klass I" samt användas vid den nya certifieringsutbildning CFE som pågår av puts- och murningsentreprenörer. Boken tillsammans med den handboken Rätt Murat och Putsat utgör ett komplett utbildningsmaterial. Genom boken ges förutsättningar för att på ett enkelt sätt diskutera begrepp och detaljlösning på arbetsplatsen. Genom dess lilla format kan murare, putsare, arbetsledare och kontrollanter på ett bekvämt sätt alltid ha rätt kunskap nära utförandet.

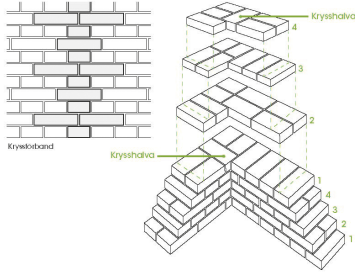

4.3.1 EGENLIGA MURFÖRBAND

Kryssförband, blockförband och amerikanskt förband är så kallade egentliga murförband. De är avsedda för bärande legelmurar om helstorsjocklek eller mer.

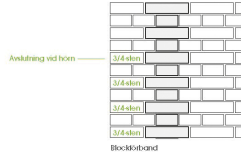
Kryssförbandet – Består av omväxlande bindskift och löpskift.

- Stöttogarna försöks för varje skift med en kvartssten i murens längdriktning. Det innebär att fogindelningen blir densamma i var fjärde skift.
- För fogföreklutningen används trekantsténar eller sténar med halv bredd, så kallade pöttingar.
- Detta förband ger den starkaste sammanhållningen.

Blockförbandet – Består precis som kryssförbandet, omväxlande av bindskift och löpskift.

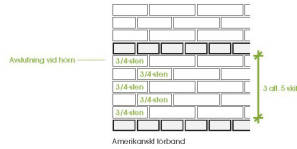
- Stöttogarna i alla bindskift och löpskift är placerade mitt över varandra. Samma stenplacering repeteras i varannat skift hela murverkets igenom.

071

Amerikanskt förbandet – Består i Sverige av ett bindskift och fyra löpskift.

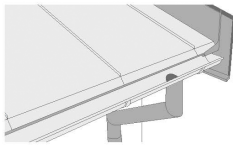
- Regeln om att minst var femte sten ska vara bindare innebär att det högst får finnas fyra löpskift.
- Detta förband ger inte lika god sammanhållning som de övriga egentliga murförbanden.

05 PUTSNING

- 5.1 BEGREPP
- 5.2 UTFÖRANDEFÖRESKRIFTER FÖR PUTSNING
- 5.3 GRUNDNINGSSKIKT
- 5.4 UTSTÖCKNINGSSKIKT
- 5.5 YTSKIKT OCH YTSTRUKTUR
- 5.6 UTFÖRANDE AV PUTSNING
  - 5.6.1 YTPUTS MED OORGANISKA BINDEMEDEL / 5.6.2 YTPUTS MED ORGANISKA BINDEMEDEL / 5.6.3 PUTS PÅ ISOLERING
- 5.7 PUTS PÅ OLIKA VÄGGTYPER
- 5.8 PUTSSYSTEM FÖR RENOVERING OCH NYPRODUKTION
- 5.9 LAGNING AV PUTS
- 5.10 PLÅTARBETEN
- 5.11 PUTSNING VINTERTID

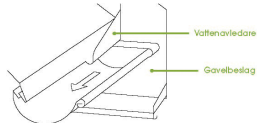
115

Gavelbeslag vid hängränna

Anordna alltid ett gavelbeslag vid hängränna mot fasad, det skyddar effektivt fasaden. Ståndskåpa på taket avslutas med en vattenavledare som leder vatten ner i hängrännan ca 100 mm från gaveln. Vid kraftiga regn blir belastningen ofta hög vid ståndskåpor och vatten kan då rinna över. Gavelbeslaget som avslutas med ett sprängt viklet leder bort vatten som kan komma från en ölat gavel på hängrännan.

Gavelbeslag ska anslutas till puts med putskant. Putskant ska utföras med omslag och fästas med hakklammer, c-avstånd högst 250 mm. Nedtill ska gavelbeslag fästas med 40 mm utnödd spräng med enkelt omslag och lodrät droppkant. Putskantens övergång till språnget ska utföras med svängda avledare.

Detalj – gavelbeslag med vattenavledare mot hängränna

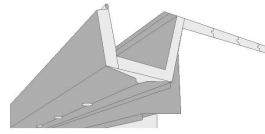
Gesimsränna

Gesimsrännor samt hängrännor vid tak utan taksprång förses med skyddsbeslag, som leder ut vatten från fasaden vid läckage eller överspöning i rännan.

Detalj – skyddsbeslag och gesimsränna

147

Detalj – dränerad gesimsränna

Ytterligare information

Kontaktpersoner:

Michael Åhström, tel. 076-122 64 21 e-post: ahstrom@telia.com

Litteratur:

- Rätt från början – Murat & Putsat, ISBN 978-91-7333-476-1, Svensk Byggtjänst
- Rätt murat och putsat, ISBN 978- 91-7333-522-5, Svensk Byggtjänst

Internet:

www.spef.org